

Исидор Брдарих

**НЕКА СЕБАЊА О „НАРОДНОЈ ПОМОЋИ“ У ВАЉЕВУ
ИЗ ПРЕДРАТНОГ ПЕРИОДА**

Доласком друга Тита на чело КП Југославије, илегална институција — орган — КПЈ „Црвена Помоћ“, добила је нову садржину и ширу акциону платформу. Поред тога овај орган Партије је аналогно новој садржини добио и ново име тј. уместо „Црвена Помоћ“, од VII Конгреса Коминтерне — јул 1935 — носи име „Народна Помоћ“. Али, тек доласком друга Тита за генералног секретара Партије 1937. године, уклањају се секташке баријере и „Народна Помоћ“ од илегалног органа Партије постаје једна широка организација којом, истина, и даље руководи Комунистичка Партија али у носноце њене акције сада се увлаче и прогресивни грађани, симпатизери КПЈ. Другови, задужени, да руководе „Народном Помоћи“, почињу да се обраћају за новчану и другу помоћ жртвама белог терора, било да се налазили на робији, затворима, логорима, као и њиховим необезбеђеним породицама.

Нова линија — оријентација — КПЈ спроводила се и у Ваљеву. Окружним одбором, који је уједно вршио и функцију Месног одбора „Народне Помоћи“, руководио је друг Миле Милатовић. У састав тог Одбора „Народне Помоћи“, од његовог формирања — 1938. године — па све до напада немачке солдатске на нашу земљу, били су следећи другови: Миле Милатовић, адвокатски приправник, Вита Пантовић — Ера, радник „Вистада“, Христивоје — Христа Митровић, обућарски радник, Јулка Пантић, лекар и Исидор Брдарих, зубни техничар.

Састанци Одбора „Народне Помоћи“ одржавани су најчешће у стану др Јулке Пантић и Христе Митровић, а понекад и у неком забаченом месту ван града Ваљева. На састанцима су анализирани сабирне акције, висина прикупљене помоћи, број прилагача и др., и утврђивани наредни задаци. Цео град је био реонизиран и сваки члан Одбора имао је свој реон или је радио међу људима своје професије. Тако, друг Миле је радио међу интелектуалцима, Христа је био задужен за обућаре, опанчарску задругу и за Тешњар, Вита за „Вистад“, другарица Јулка

за жене, а Исидор је радио међу службеницима и у селу Бранковини. Таква је била организација „Народне помоћи” и подела рада међу члановима Одбора за време њеног оснивања. Међутим, доцније организација „Народне Помоћи” се до те мере разгранала да је створена једна широка мрежа повереника и формирани одбори „Народне Помоћи” у свим реонима града. Тако окружни односно градски одбор „Народне Помоћи” прерастао је од скупљача прилога за „Народну Помоћ” у орган Партије који руководи организацијом „Народне Помоћи”. Уз то треба подвући да је сада прикупљање „Народне Помоћи” добило сталнији карактер. Сваки повереник „Народне Помоћи” био је инструктиран да убеди прилагача помоћи у потребу редовних месечних прилога, јасно на добровољној бази и у висини властитих могућности. У овоме се нова организација „Народне Помоћи” разликовала од „Црвене Помоћи”, која је била далеко уже постављена, а прилози су прикупљани повремено. Задатак повереника па и чланова Одбора био је да продру у све друштвене слојеве демократски оријентисаних грађана. И да би створили што ширу базу „Народне Помоћи”, Одбор у Ваљеву је избацио паролу: Боље је од стотине по динар, него од једног стотину динара. Ова парола је касније свуда прихваћена у Србији а можда и шире.

Организација „Народне Помоћи” разгранала се до те мере да су већ у другој половини 1939. године формирани одбори „Народне Помоћи” — у свим седиштима Округа Ваљевског.

Одбор „Народне Помоћи” организовао је у пролеће и лето 1939. године веома важну акцију око потписивања петиције за пуштање на слободу шпанских бораца, који су чампили по логорима у јужној Француској. Потписи су прикупљани потпуно легално. Треба поменути, као врло значајну чињеницу, да је партијска организација у Ваљеву, кроз ову акцију успела да увуче велику масу сељака, која је у време пазарних дана у Ваљеву, без икаквог страха, потписивала ову петицију. Уз ову акцију треба поменути и акцију, ништа мање значајну, на организовању слања пакета шпанским борцима. Одбор је поседовао списак Југословена шпанских бораца и логора где су се налазили. Грађани Ваљева су се масовно одазивали у давању намирница, одеће или новца за шпанске борце. Посебно треба истаћи да је сваки прилагач спремно давао и своје име, јер је требало навести како име онога коме се пакет шаље, тако и име онога ко пакет шаље. У ову акцију био је укључен и већи број жена како са села тако и из града, које су плеле цемпере, чарапе итд., што се такође слало у логоре.

Као што је речено, Одбор „Народне Помоћи” био је хоризонтално повезан преко руководиоца друга Милатовића са Окружним Комитетом КПЈ за Ваљево, међутим, постојала је и вертикална веза са Покрајинским Комитетом КПЈ за Србију. Не знам да ли је у то време друг Светислав Стефановић — Бећа

био члан ПК КПЈ за Србију, али он је једанпут долазио на састанак нашег Одбора „Народне Помоћи” испред Покрајинског Одбора „Народне Помоћи” за Србију.

Посебна брига је посвећивана одабирању повереника „Народне Помоћи”. Они су се највише бирали из редова чланова Партије а често и из редова проверених симпатизера Партије. На рад по линији „Народне Помоћи” повереници су одређивани тек по завршетку кратких курсева.

Данас је тешко утврдити колико је месечно новца прикупљено за „Народну Помоћ”, али се може поуздано рећи да је одзив грађана Ваљева у давању прилога за „Народну Помоћ” био масован. О овоме сведочи и јавна похвала делегата ПК КПЈ за Србију о раду нашег Одбора „Народне Помоћи” на саветовању Окружне партијске организације у Ваљеву 1940. године.

Крајем 1940. године одржана је у Београду Покрајинска Конференција „Народне Помоћи” за Србију у једној кући преко пута зграде Ветеринарског факултета у Београду (сада Булевар ЈНА). Окружни Комитет КПЈ за Ваљево делегирао је једног свог члана на конференцију Покрајинског Одбора. Исте те године — новембар — децембар 1940 — одржана је оснивачка конференција „Народне Помоћи” за Југославију. На тој конференцији изабран је Централни Одбор „Народне Помоћи” за Југославију.